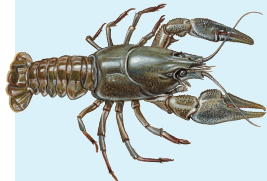

ŠAJĀ NUMURĀ

■ Iepazīstas ar īstenojamiem projektiem ... 3

■ Vēžu dzīve Latvijā un vēžošana ... 4

■ Kopsim upes! ... 6

■ Veiksmīga jauniešu uzņēmējdarbība piekrastē ... 7

ZIVJU PĀRSTRĀDES NOZAREI KAPU ZVANI NAV JĀZVANA

Zivju konservu ražotāju nozarē pašlaik darbojas 21 uzņēmums ar 5000 strādājošajiem, gadā saražojot 282 miljonus produktu vienību

AKTUALITĀTE

Krievijas noteiktais aizliegums ieviest virkni pārtikas produktu no Eiropas Savienības itin visām nozarēm licis sarosīties, meklējot izeju no krīzes, kas jau radusies nepārdotās produkcijas dēļ. „Zivju pārstrādes nozarei kapu zvani nav jāzvana,” atzīst Latvijas Zivrupnieku savienības prezidents Didzis Šmits. Sarunā ar viņu par Krievijas sankciju ietekmi un nepieciešamo rīcību, kā arī līdz šim apgūto ES finansējumu un nākamā plānošanas perioda prioritātēm.

Realitāte skarbāka, kā ziņo

Sliktākais, kas spilgti atklājas sankciju ieviešanas brīdī, ir tas, ka valdībai nav konkrēta rīcības plāna krīzes situācijā, protams, valdības darbu ietekmē arī tuvojošās Saeimas vēlēšanas, uzskata Didzis Šmits: „Ja vēlēšanas notiktu 4. septembrī, valdība varētu sacīt, ka viss vēl tiek kontrolēts. Taču vēlēšanas ir 4. oktobrī, un tas ir pārāk ilgs laiks, lai neko nedarītu”. Turklāt viņš ir pārliecināts, ka jā-rēķinās ar iespēju, ka pašreizējam Krievijas aizliegumam var sekot citi produkti un citas ekonomikas nozares. „Kas notiks tālāk, pre-

cīzi nezina neviens – neviens pirms pusgada nespēja arī prognozēt pašreiz notiekošo. Tādēļ pareizi ir gatavoties sliktākajam scenārijam. Mums ir pamats gaidīt garu, aukstu un bargu „ziemu”. Lai šo ziemu pārdzīvotu, ekonomikai būs nepieciešams valsts atbalsts. Tādēļ pašlaik svarīgākais ir tas, ko un kā domā darīt valsts,” uzsver Didzis Šmits.

Viņš ir pārliecināts, ka valstij šobrīd jāizskata visļaunākie notikumu attīstības scenāriji: „Vispirms pareizi jāaprēķina sankciju ietekme uz tautsaimniecību.

► 2 lpp.

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS ZIVSAINNIECĪBAS FONDS:
ZIVSAINNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS IESPĒJA

ZIVSAINNIECĪBAS TĪKLS

AKTUALITĀTE

► 1. lpp.

Pirmkārt, Centrālās statistikas pārvaldes dati neuzrāda patiesos eksporta apjomus. Par pamatu jāņem „Lursoft” dati par katru uzņēmumu, tos var apkopot nozari pārstāvošās asociācijas. Zivrūpniecībā mēs esam šos aprēķinus veikuši. Otrkārt, zaudējumu aprēķināšanā jāpieskaita klāt visas saistītās nozares. Ap vienu zivju pārstrādes uzņēmumu darbojas vismaz piecpadsmit saistīto uzņēmumu – zvejniecībā, iepakojumu ražošanā (piemēram, kartona kastes, metāla kārbas, kārbu vāki, etiķetes u.t.t.), loģistika Latvijā un starptautiskajos pārvaldījumos un vēl daudz citi dažādu pakalpojumu sniedzēji. Valdība pašlaik apzināti vai nekompetences dēļ operē tikai ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem, kas nav objektīvi un patiesību nerāda tik drūmu, kāda tā diemžēl ir.”

Lai gan zivju pārstrādes nozarei pagaidām problēmu nav, zobens virs tās galvas vienalga ir pakārtis, tādēļ valdībai būtu jāapbrīnina arī potenciālās sociālekonomiskās sekas, ko varētu radīt kāda zivju pārstrādes uzņēmuma slēgšana konkrētā reģionā, uzskata Šmits: „Piemēram, Ventspils zivju konservu kombināts, kas atrodas visai bagātā Latvijas pašvaldībā, ir trešais lielākais nodokļu maksātājs šajā pilsētā. Ja pēkšņi uz ielas paliktu šajā uzņēmumā strādājošie 450 darbinieki – tā būtu ievērojama problēma. Ja kas tāds notiek Salacgrīvā ar „Brīvo vilni”, bez darba paliek puse pilsētas. Vistrakāk gan ir Talsu pusē – Rojas un Kolkas novads, – kur no 6500 iedzīvotājiem zivju pārstrādes rūpnīcā, vai ar šo jomu saistītos uzņēmumos strādā vismaz 5000 cilvēku... Diemžēl valdībai nav izstrādāts scenārijs, ko darīt katrā no šīm vietām, pienākot X stundai”.

„Karā ar bungām un tauri nepietiek, vajag arī hospitāli, jo smagi ievainotie būs. Ar ES Stabilitātes fonda 400 miljoniem eiro šādā situācijā nepietiks pat aspirīnam”, ir pārliecināts Didzis Šmits.

Pagaidām gan situācija zivsaimniekiem esot mierīga, norāda Latvijas Zivrūpnieku savienības prezidents. Viņš arī uzsver, ka patiesībai neatbilst sabiedrībā valdošais mīts, ka zivju pārstrādes uzņēmumi savu produkciju eksportē tikai uz Krieviju. „No saražotā 90% uz Krieviju mēs sūtījām

Foto: Ilze Rūtenberga—Bēzīņa

Latvijas Zivrūpnieku savienības prezidents Didzis Šmits

Zivrūpniecības nozares laudīm jāsanāk vienuviet, jāapvienojas un jānosaka savi mērķi, citādi naudas nebūs

90. gados, tagad šis rādītājs ir 55%. Protams, šprotēm skaitlis ir ļoti liels. To ēšanas tradīcijas ir 140 gadu senas, pārorientēt šprotēs uz citiem tirgiem tiešām ir sarežģīti. Tas būtu kā mums pēkšņi likt ēst franču varžu kājiņas...” atzīst D. Šmits. „Tomēr nesen saskatīju, ka mūsu ražotāji savu produkciju eksportē uz 63 pasaules valstīm. Ir atvērtas jaunas rūpnīcas, un mūsu produkti ir nopērkami, piemēram, arī katrā Skandināvijas valstu veikalā. Mums ir plāni arī attiecībā uz ASV, Kanādas, Brazīlijas un citiem tirgiem.”

Zivrūpnieku asociācijas sniegtā informācija liecina, ka zivju pārstrādes (konservu ražotāju) nozarē pašlaik darbojas 21 uzņēmums ar 5000 strādājošajiem, gadā saražojot 282 miljonus produktu vienību (kārbu). Nozares gada apgrozījums veido 180 miljonus eiro.

Galvenais – zināt, ko grib

Runājot par aizvadīto Eiropas Savienības finanšu plānošanas periodu, Didzis Šmits atzīst – tas izmantots racionāli, jo īpaši, salīdzinot šo līdzekļu izmantojumu ar citām nozarēm: „Protams, sākumā bija arī kļūdas, piemēram,

ar dīķu rakšanu, kur vienkārši zaga naudu, bet tas tika novērsts. Lai gan īpaši neizceļos ar slavēšanu, jāsaka – cepuri nost gan Zemkopības ministrijai, gan Lauku atbalsta dienestam, ar kuriem izveidojusies ļoti laba sadarbība, un nauda nonākusi tiešām tur, kur nepieciešama.”

Arī par nākamo finanšu plānošanas periodu domājot, Zivrūpnieku asociācijai neesot šaubu par Zemkopības ministrijas un Lauku atbalsta dienesta spēju paveikt labas lietas. „Nākamajiem septiņiem gadiem Zivsaimniecības fondā mums ir 200 miljoni eiro. Šai nozarei tā ir liela nauda. Tas, kas mums ir nepieciešams, – iespēja šos līdzekļus izmantot racionāli, jo pašlaik regulā minētās lietas, manuprāt, īsti neatbilst šodienas realitātei,” uzsver D. Šmits.

Kā piemēru viņš min regulā rakstīto mērķi – līdzekļi nekomerciālo zivju pārstrādei. „To ieviesa grieķu komisāres Daminaki laikā, kad populistiski tika runāts par iespējami „zaļāku” zvejniecību,” norāda D. Šmits. „Esmu par labai saudzīgu nozveju, bet kā var brētliņai un lasim piemērot vienādas nosacījumus? Lasim augstākā cena ir, to svaigu noliekot uz galda, bet svaigu brētliņu pat katrs kaķis neēdīs – tai augstākā cena sasniedzama, vien izejot ļoti pamatīgu pārstrādes procesu.”

Zivrūpnieku asociācijas prezidents arī norāda, ka nevar piemērot vienādas nosacījumus Melnajai, Baltijas vai Vidusjūrai, jo katrai ūdenstilpei ir savas nianšes. Tādējādi jaunajā plānošanas periodā nauda atvēlēta teju visam, bet ne pievienotās vērtības radīšanai, ir pārliecināts D. Šmits.

► 3. lpp.

◀ 2. lpp.

Ja reiz īsti nav atbalsta biznesam, vai jaunajā plānošanas periodā uz tādu var cerēt, piemēram, tradicionālie piekrastes zvejnieki, lai saglabātu šo vēsturisko nozari? Didzis Šmits teic – kaut ko atrast varēs. „Piekrastes zveja ir dzīvesveids. Tādēļ galvenais ir izdomāt, ko tieši vēlamies, jo Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests ir ļoti elastīgi šajā ziņā. Pašlaik liela problēma ir tā, ka cilvēki vispirms gaida regulu un tad domā, kādas savas vajadzības īstenot. Tas ir ačgārns veids. Vispirms jāzina, kā mēs vēlamies, lai Latvijas piekraste izskatītos – vai lai tur ir viesnīcas, un zivs ķeršana ir tikai tūrisma izklaides sastāvdaļa, vai arī mēs vēlamies, lai piekrastes zvejniecība joprojām ir biznesa, kas ļauj noturēt cilvēkus šajā reģionā, veicinot tā attīstību. Kad tas izdarīts, jāraksta Ministru kabineta noteikumi, kas šo izvēlēto virzienu atbalstītu.”

Lai nonāktu līdz šādam modelim, nepieciešama pašu uzņēmēju, Eiropas naudu apsaimniekojošo institūciju un valdības kopdarbība, jo piekrastes zvejnieki ir ļoti dažādi. „Izaicinājums Lauku atbalsta dienestam un Zemkopības ministrijai šajā situācijā ir atrast viedokļu līderus, kā arī piespiest konkrētās nozares ļaudis sanākt vienuviet, skaidri pasakot – jums jāapvienojas un jānosaka savi mērķi, ko vēlaties sasniegt, vai arī naudas nebūs,” skaidro D. Šmits.

Viņš ir pārliecināts, ka šis ir vienīgais veids, kā panākt, lai savrupie zvejnieki sāktu sarunāties un kopīgiem spēkiem ķertos pie tos interesējošu jomu sakārtošanas un izaugsmes. To, ka tas ir iespējams, apliecina arī zivju pārstrādātāju pieredze. Savulaik arī viņi gājuši katrs par sevi un nav sadarbojušies. „Latvijas Investīciju un attīstības aģen-

tūrai jau esmu norādījis, ka atbalsta eksporta pasākumiem ir divvirzienu ceļš. Ja kāds jūtas tik spēcīgs, ka, piemēram, Ķīnas tirgu dodas iekarot viens pats, lai iet. Bet – no aģentūras tāds var saņemt atbalstu vien 30% apmērā. Taču, ja apvienojies ar citiem nozares uzņēmumiem vienā stendā, – viss tiks apmaksāts 100% apmērā,” tā D. Šmits.

Piedaloties dažādās pārtikas izstādēs, zivju pārstrādātāji savu sadarbību noslīpējuši tiktāl, ka klientu, kurš vēlas ko vairāk zināt par šprotēm vai Atlantijas okeāna zivīm, sūta pie tā uzņēmuma, kurš specializējies to pārstrādē. „Klienti ir patiesi izbrīnīti – kā, visi šie uzņēmēji ir apvienojušies, ja reiz sūtāt pie konkurenta? Nē, mēs vienkārši taupām laiku, atbildam viņiem,” smejojot stāsta Didzis Šmits. **ZL**

Ilze Rūtenberga-Bērziņa,
LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

PIEREDZE

IEPAZĪSTAS AR ĪSTENOTAJIEM PROJEKTIEM

Jau otro reizi Liepājas rajona partnerība sadarbībā ar pašvaldībām organizēja projektu atvērto durvju dienu. Apmeklētājiem tika parādīti gan ELFLA, gan EZF projekti, kuri īstenoti pēdējos pāris gados.

Bija iespējams iepazīties ar vairāk nekā 70 projektiem astoņos novados. Šoreiz atvērto durvju diena norisinājās divas dienas, – 13. augustā, kad projektus varēja skatīt Vaiņodes, Aizputes, Durbes un Priekules novados, un 20. augustā – visā piekrastē – Pāvilostas, Grobiņas, Nīcas un Rucavas novados. Kopā projektus apmeklēja vairāk nekā 1000 interesentu ne tikai no bijušā Liepājas rajona, bet arī no Liepājas pilsētas, Ventspils un citiem novadiem. Šādas atvērto durvju dienas rosina jaunas idejas un dod iespēju uzzināt, kas paveikts apkārtējos novados. Organizējot projektu atvērto durvju dienas, liels atbalsts tiek saņemts vietējās pašvaldībās, kuras bez maksas piedāvā braucieniem autobusus.

Gatavojoties projektu atvērto durvju dienai, tika izveidota darba grupa, kurā piedalījās visu novadu pārstāvji. Kopā tika izraudzīti datumi, kad katrs pasākums notiks un kāda publicitāte tam nepieciešama. Šoreiz papildus rakstam preses izdevumos tika izveidotas afišas par pasākumiem un to, ko

Aizputes TV intervija ar Pāvilostas novada pašvaldības projektu vadītāju Vizmu Ģeģeri pie Durbes ezera, kura apkārtnē īstenoti vairāki projekti

Projekts „Durbes ezera istabas izveide”

tiek piedāvāts apskatīt, tapa arī grāmatīņa, kurā ievietoti apraksti par katru

novadu un īstenotajiem projektiem. Projektu apmeklētājiem bija iespēja piedalīties konkursā par atraktīvāko, interesantāko fotogrāfiju, kura tapusi kādā no projektiem un kas raksturotu pašus apmeklētājus un projektu. Iesūtītās fotogrāfijas tiks izstādītas konferences laikā, un apbalvots viena labākā uzņēmuma autors, par kuru nobalsos konferences apmeklētāji.

Projektu atvērto durvju dienu apmeklētāji vienprātīgi atbalsta šāda veida pasākumus, kas dod ierosmi jau nākamajiem projektiem. **ZL**

Inita Ate, Liepājas rajona partnerības koordinatore, ELFLA administratīvā vadītāja

VĒŽOŠANA

VĒŽU DZĪVE LATVIJĀ UN VĒŽOŠANA

Vēžu dzimta ir daudzveidīga un plaši izplatīta. Vēži apdzīvo visu kontinentu ūdeņus, izņemot Āfriku. Vēzis ir ūdens vides nakts dzīvnieks, kas mīt ūdenstilpes gultnē un dienu pavada slēptuvēs.

Līdz šim Latvijas ūdeņos sastopamas četras saldūdens vēžu sugas:

- Platspīļu vēzis jeb Upes vēzis (*Astacus astacus*) – vietējā suga, kura izsenis apdzīvo ezerus, upes un strautus visā Latvijas teritorijā jau no vēlīnā ledus laikmeta atplūdiem;

- Šaurspīļu vēzis (*Astacus leptodactylus*) – sastopams galvenokārt dažu novadu ezeros (Daugavpils, Madonas, Dobeles), Latvijā ieradies vai ievests no Baltkrievijas;

- Signālvēzis jeb Amerikas vēzis (*Pacifastacus leniusculus*) – Latvijā ievests 1983. gadā un introducēts vienā no Limbažu rajona ezeriem;

- Dzelonvaigu jeb Svītrainais vēzis (*Orconectes limosus*) – domājams, iecerējot no Lietuvas ar iedzīvotāju atbalstu. Tā bāzes zeme arī ir ASV.

Sastopoties ar vēzi, ir nepieciešams prast identificēt tā sugu. Dažas vēžu sugu noteikšanas pazīmes:

- Platspīļu vēža korpuss un dzelkšņa rievās ir gludas;

- Šaurspīļu vēzis atpazīstams pēc garām un šaurām adatveidīgām spīlēm, vēža korpuss un dzelkšņa rievās ir asas, atgādina smilšpapīru;

- Signālvēža spīļu pirkstu starpās ir izteikts bāli violets plankums.

Šaurspīļu vēzis, Signālvēzis un Dzelonvaigu vēzis Latvijas teritorijā kvalificējami kā svešas sugas, kuras ar savu agresivitāti, ātro vairošanos un izturību pret vides kvalitātes izmaiņām apdraud vietējo Platspīļu vēzi, izspiežot to no dabīgā dzīves areāla. Abas Amerikas izcelsmes vēžu sugas ir vēžu mēra nēsātājas, kas rada draudus dabīgo vēžu populācijai un pat bojāeju.

Svešo sugu izplatība Latvijā būtu visiem līdzekļiem ierobežojama, nevis atļūstama. Lai vietējam vēzim palīdzētu un nodarbotos ar tā kultivēšanu, jāzina vismaz pats minimums par tā dzīvi.

Vēzis ir ūdens vides nakts dzīvnieks, kas apdzīvo ūdenstilpes gultni un dienu pavada slēptuvēs. Vēzis ir lielākais bezmugurkaulnieks Latvijas ūdeņos un visēdājs. Tā apetīte pēc augu vai dzīvnieku valsts barības ir atkarīga no

Platspīļu vēzis jeb Upes vēzis

Signālvēzis jeb Amerikas vēzis

Šaurspīļu vēzis

Dzelonvaigu jeb Svītrainais vēzis

organisma fizioloģiskā stāvokļa. Gatavojoties čaulas maiņai, reproduktīvam aktam vai ziemošanai, vēzis lielākoties izmanto dzīvo barību. Savukārt pašu aktu laikā tas neēd nemaz vai iecienījis augu barību un detritus.

Vēžu prasības pret ūdens ekosistēmu ir ļoti augstas. Vēzim nepatīk skāba vide. Labas vēžu populācijas veidojas, ja ūdens pH līmenis ir 6,5–8,0. Ūdenim jābūt dzidram, bagātam ar kalciju (30–150 mg Ca/l), magniju, skābekli (vasarā 5–6 mg O₂/l, ziemā vismaz 3 mg O₂/l). Optimālā ūdens temperatūra ir 15–20°C vismaz četrus, piecus mēnešus, kas nepieciešams reproduktīvo procesu īstenošanai. Minimālā temperatūra ir 2–3°C un atkarīga no ūdenstilpes caurteces. Vēzim kaitīgie faktori: dzelzs sāļu saturs ūdenī, amonjaks un amonija sāļi, alumīnijs, varš, cinks, toksiskie elementi (svins, dzīvsudrabs, arsēns, kadmijs), liels humusa disperģo vielu saturs, augu aizsardzības līdzekļi, minerālmēsli, neattīrītie ražošanas un komunālie notekūdeņi.

Ja dabīgajā ūdenstilpē vēžu nav, tā ir mirusi. Var droši apgalvot, ka vēzis ir ne tikai ūdens ekosistēmas bioloģiskās kvalitātes indikators, – pārvietojoties veicina ūdens plūsmu veidošanos visā ūdenstilpes tilpumā, bet, izmantojot detritus barībā, vēzis kopj ūdenstilpes gultni.

Vēži ir atkarīgi no temperatūras. To dzīves ciklu (vielmaiņu, vairošanos,

augšanu, izplatību u. c.) visā dzīves garumā regulē temperatūra. Ūdenim atdziestot +13 līdz +10°C, vēži veic savas reproduktīvās funkcijas, notiek mātītes olniņu ārpusorganisma apaugļošanās zem mātītes ašes, un sākas to inkubācija. Sasniedzot diēngrādu summu ~ 1400°C, izšķīļas vēžu kāpuriņš, kas pēc pirmās čaulas maiņas kļūst par vēža mazuli.

Vēžu aizsardzība un vēžošana

Vēžu vietējo sugu aizsardzību nosaka daudzas starptautiskas konvencijas un vienošanās akti, nostiprinot dzīves vides aizsardzību un īpašos pasākumus: Bernes konvencija (1979. g.), ES dabas aizsardzības direktīvas, Starptautiskās astakologu asociācijas (IAA) rezolūcija u. c. Latvijā vēžus aizsargā MK noteikumi – Nr. 67 (03.02.01.), Nr. 574 (14.10.03.), Nr. 3 (02.01.01.). Šo tiesību aktu kopums nosaka, ka Latvijā atļauta tikai licencēta vēžošanas licencētos vēžezeros.

Šogad noteiktas astoņas licencētas vēžošanas vietas: Dziļezers un Lādes ezers (Limbažu novads), Kukšu ezers (Alsungas novads), Mazais Kurmis un Lielais Kurmis (Ludzas novads), Lielauces ezers (Dobeles novads), Puduļu ezers (Madonas novads) un Radžu ūdenskrātuve (Jēkabpils novads).

► 5. lpp.

◀ 4. lpp.

Vēži vērojami tikai ar krītiņiem vai rokām. Pieļaujamais loms vienai licencei ezeros var būt mainīgs, bet ne vairāk kā 50 standartvēži (no deguna dzelkšņa līdz astes spurai – 10 cm). Vēžošanu veic pirms saulrieta un līdz pusnaktij no 1. jūlija līdz 1. oktobrim. Pārējā laikā vēžošana ir aizliegta.

Vēžu dabīgie resursi un akvakultūra

Latvijas Vēžu un zivju audzētāju asociācija (LVZAA) Latvijas–Norvēģijas projektā sadarbībā ar Zivju resursu aģentūru periodā no 2001. – 2007. gadam veica vēžu statusa monitoringu Latvijas ūdenstilpēs un upēs.

Galvenie secinājumi:

Vairāk nekā 50% Latvijas ūdenstilpju sastopami labi vēžu resursi;

Vēžu dabīgo resursu apsaimniekošana pēc ekspertu domām varētu dot 100–150 t vēžu gadā.

Projektā tika īstenota vēžu populāciju atjaunošana un degradēto populāciju pastiprināšana, ielaižot 20 ūdenstilpēs ap 80 000 otrās un trešās vasaras mazuļu. Neatliekami būtu veicams atkārtots resursu statusa monitorings un uzsākama vēžu resursu organizēta apsaimniekošana novados. Parāleli dabīgo resursu apsaimniekošanai intensificējama visu Latvijas vēžu sugu atbildīga kultivēšana akvakultūrā, jo tie brīvi realizējami Eiropas tirgos. Pašreiz vēžu akvakultūra nodrošina tikai vēžu mazuļu ieguvu.

Vēžaudzēšanas attīstības interesēs jāaktivizē vēžu akvakultūras centra darbība, radot visu nepieciešamo modernai mazuļu akvakultūras ražotnei, kas nodrošinātu valsts iepirkumu un zemnieku saimniecības, atbrīvojot tās

no sarežģītās mazuļu akvakultūras. Pašreizējie vēžu akvakultūras analīzes rezultāti liecina, ka iekštelu vēžu mazuļu akvakultūras savienošana ar to ataudzēšanu dīķu akvakultūrā var būt ekonomiski ienesīga un nodrošina augstu delikatešu kvalitāti.

Vēžu delikatešu īpašības un uzturvērtība

Interese par vēžaudzēšanu bijusi visos laikos, un, it īpaši ekonomikā un tūrismam uzplaukstot, pieprasījums pēc augstvērtīgām delikatesēm pieaug.

Tikai saskaņota pašvaldību un nozaru rīcība var nodrošināt vēžaudzēšanas ilgtspējīgu attīstību

Vēzis savas īpašās delikatešu īpašības saglabājis cauri gadsimtiem. Īpašā aromāta un maigās garšas kvalitātes dēļ to nav varējuši izkonkurēt citi vēžveidīgie – lobsteri, krabji un garneles. Pareizi organizēta vēžu pārtija ir drošs pamats augstam sanāksmju un sarunu līmenim, un pat varbūt drošam rezultātam.

Par vēžu delikatešu augsto kvalitāti mums vēsta sens brazīliešu stāsts. Kāds ziņnesis devies pie karaļa ar vēsti par ienaidnieka iebrukumu karaļvalstī laikā, kad augstais valdnieks mielojies ar vēžu pudiņu. Mielasts bijis par iemeslu atteikt ziņneša pieņemšanu. Pēc mielasta karalis gan zaudējis varu pār karaļvalsti.

Vēžu gaļai piemīt arī noteikta uzturvērtība:

proteīns – 1,7 g/100 g produkta,
tauki – 1,3 g/100 g produkta,
šķiedrvielas – 14,7 g/100 g produkta,
glikogēns – 0,5 g/100 g produkta.

Proteīna sastāvu pamatā veido 17 aminoskābes, to starpā – vairums neaizstājamo aminoskābju. Tākus veido ω3 un ω6 nepiesātinātās taukskābes, kas ir neaizstājamas organismā imūnsistēmas darbībai. Vēži satur arī imūnsistēmu stimulējošus mikroelementus – selēnu, cinku, kā arī A, D un B₁₂, E un B vitamīnu komplektu. Vēžu gaļā sastopams vīrišķais hormons – testosterons, kas sekmē vīrišķo reproduktīvo funkciju aktivitāti.

Dabīgo populāciju veselība un slimības

Vesels vēzis ir laimīgs. Saņēmot vēzi aiz skaušta, vērojama aktīva motorika – kāju un astes kustība, vēlme rast iespēju iekniebt ar spīlēm. Veselīgs un dzīvespriecīgs vēzis gandrīz nesaslimst. Izplatītākās vēžu slimības ir mikrobu, sēnīšu, vīrusu vai to kompleksu izraisītas (brūnplankumainība, baltplankumainība, vēžu mēris). Vēzim uzbrūk arī vienišķu organismi, parazīti (dēles, nematodes, infuzorijas, alģes), iespējamas arī neidentificētas slimības. Dažkārt vērojama vēža acu nekroze. Vēl jāņem vērā, ka lielākoties vēža mūžs ir seši līdz septiņi gadi, un dabīgā bojāeja ir pretrunā ar resursu nepamatotu taupīšanu. Ko taupa taupītājs, to laupa slimība vai malu zvejnieks.

Tikai saskaņota sabiedrības, pašvaldību un nozaru rīcība vēžu dabīgo resursu, vēžu un vēžveidīgo akvakultūras attīstībā var nodrošināt vēžaudzēšanas ilgtspējīgu attīstību un ekonomisko ieguvumu.

Rezumējot iepriekš rakstīto par slimības un neapsaimniekošanas cēloņiem, jāsecina, ka saslimšana izsaukta dabīgā līdzsvara traucējumu rezultātā. Lai novērstu situāciju, neatliekami veicama resursu apsaimniekošana un blīvuma samazināšana. Ja netiks veikta pārdzīvotības samazināšana, pastiprināsies draudi, ka var sākties vēžu saslimšana un rūpīgi taupīto vēžu masveida bojāeja. Nopietni risināmi jautājumi par vēžu dabīgo resursu apsaimniekošanu un vēžu akvakultūras attīstību. **ZI**

Augusts Ārens, Latvijas Vēžu un zivju audzētāju asociācija

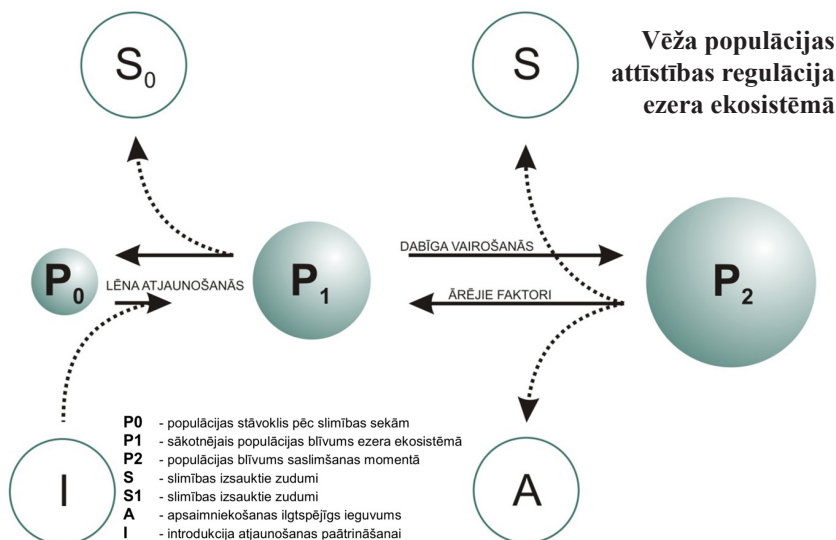

Foto: Liesma Ģrīnberga

ŪDENSTILPES

KOPSIM UPES!

Svētupe posmā Dreiliņi – Lauvas

Kopš 2013. gada pavasara trijos Latvijas reģionos uzsāka projekta „Riverways” īstenošana, kura galvenais mērķis sākumā bija saistīts ar tūrisma attīstību – reklamēt upes, ezerus, jūras piekrasti, kā arī laivošanu kā aktīvu un priekpilnu brīvā laika pavadīšanas veidu, jo nereti ūdens un ar to saistītās nodarbes tiek uzskatītas par bīstamām.

Labā ziņa ir tā, ka esam bagāti ar dažādām ūdenskrātuvēm, kas piemērotas visām gaumēm un iemaņām, turklāt laivošana nebūt nav bīstamāka kā braukšana ar riteni vai pārgājieni pa meža takām, ja vien paši cilvēki izturas atbildīgi.

Viena no aktivitātēm projekta ietvaros ir arī infrastruktūras pilnveide upju krastos, ar to saprotot gan atpūtas vietu iekārtošanu un informācijas stendu izvietojumu, gan arī atsevišķu upju posmu tīrīšanu, atbrīvojot tos no koku un atkritumu sanesumiem. Sākotnējā iecere tika balstīta uz rūpēm par laivotāju ērtībām – attīrīt mazākās upītes, kas ir pārāk mazas pēc ūdens daudzuma vai platuma, lai ar pavasara paliem spētu to paveikt pašas, un tādējādi izveidotos jauni laivojami maršruti, kas būtu interesanti gan pieredzējušiem airētājiem, kuri meklē kaut ko jaunu, gan arī iesācējiem, kuri vēlas rast klusākas alternatīvas sezonas laikā ļoti noslogotajām Gaujai, Salacai, Irbei un Abavai.

Lielākajā daļā upju vērojami koku aizgāzumi

Aina, kura atklājās dabā, apsekojot upītes, bija visai skarba. Faktiski 90%

Daudzas upes zaudējušas izdaudzināto ainaviskumu, ko mums vajadzētu aizsargāt

upju „lepojas” ar lielākiem vai mazākiem koku aizgāzumiem, kas veidojas gan no vējlauzām, gan bebru postījumiem, laika gaitā uzkrājot arī upes nesto. Ja lielākās upes spēj attīrīties pašas un vairākumā gadījumu tie nav būtiski šķēršļi ne laivotājiem, ne upes biotopiem, mazākajām upēm, piemēram, Tebrai, Durbei (Kurzeme), Misai, Svētupei, Vaidavai (Rīgas reģions, Vidzeme) un citām situācija ir savā ziņā dramatiskā – aizgāzumi nereti seko cits citam ik pa 50–100 metriem, tie laika gaitā apaug ar straumes nestiem zariem, augu atliekām un arī atkritumiem, veidojoties par upes nosprotojumiem, kas nav pārvarami ar laivu, turklāt būtiski samazina upītes straumes ātrumu, veicinot ūdens duļķainumu un aizaugšanu no krastu puses un arī ūdenī.

Rezultātā daudzas upes jau sen zaudējušas izdaudzināto ainaviskumu, ko mums vajadzētu aizsargāt, un, kas ir vēl jo skumjāk, strauji samazinās vērtīgo straujūdeņu raksturīgo zivju un citu dzīvotņu daudzveidība. Redzot šo ainu savām acīm, rodas jautājums, vai Aizsargjoslu likuma nosacījumi

netiek pārprasti. Šķiet, darbība upju krastos ir tik ļoti ierobežojusies, ka mēs pamazām zaudējam šo tik skaisto un vērtīgo dabas resursu, jo noganīšana vai applaušana jau daudzus gadus desmitus nenotiek, savukārt mežs pieaudzis tik tuvu krastiem, ka kritušam kokam saknes turas vienā krastā, bet zari noenkurojušies otrā, veidojot ideālu aizsprostu jebkuriem citiem pa straumi peldošiem objektiem, un dabas saaug arī bez bebrim – kā gan upe lai saviem spēkiem to izkustina?

Upju tīrīšana nedrīkst traucēt dabas procesiem

Projekta īstenošanai aktīvi sadarbojas ar Dabas Aizsardzības pārvaldi, Valsts Vides dienestu un Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu BIOR, kuri sniedz savus norādījumus par veidiem, apjomu un laikiem, kādos veikt upju tīrīšanas darbus, lai tie netraucētu dabā notiekošajiem procesiem. Saskaņā ar tiem upītes tiek attīrītas, gan pilnībā izvācot kritalas, gan arī cērtot vai zāģējot tā saucamos „koridorus”. Izzāģētie koki galvenokārt tiek vilkti ārā no upes, lai tie, plūstot pa straumi, neveidotu nākamās aizsprostus. Tiesa, pieredze liecina, ka efektīvāk ir veikt pilnu aizgāzumu izvākšanu no upes. Protams, tas ir būtiski dārgāk, taču „koridoru” pieeja risina tikai laivotāju ērtību jautājumu uz vienu, divām sezonām, bet ne problēmu – šķērslis paliek, aizturot nākamās straumes pienesumus un ar laiku atkal palēninot straumes ātrumu un ūdens kvalitāti kopumā.

► 7. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov.,
LV-3018, tālr. 63050220, admin@llkc.lv, zivjutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV/ZIVJUTIKLS

◀ 6. lpp.

Lai nodrošinātu upju „veselību” – dabisko straumi un ūdens kvalitāti, tās būtu regulāri reizi gadā jāapseko un kritiski jāizvērtē, kuri sagāzumi atstājami upēs mītošo biotopu saglabāšanai, kam šādi aizsprosti ir nepieciešami, un kuri – regulāri iztīrāmi. Rezultāts būtu daudzpusīgs – dzidri straujūdeņi, piemēram, lašveidīgajām zivīm, ierobežota maluzvejniecība, ainaviska ieleja un iespēja lieliski un droši pavadīt laiku uz ūdens, baudot dabu visapkārt. Ticiet – juceklīgi aizsprosti un laivas vilkšana pāri tiem nemotivē ne izbaudīt dabas krāšņumu, attīstot cieņu pret to, ne mēģināt laivot vēl kādu upi, ne nomakšķerēt savu pirmo grunduli, ne izmantot daudzos mazos pakalpojumus upju krastos – nakšņošanu sienāžu pļavā, svaigu lauku pienu tikko no govīm, turpat augušus gurķus un tikko kurinātu pirtiņu pie laipniem saimniekiem...

Vairāk par projektu „Riverways”

Projektu Latvijā ievieš Kurzemes, Rīgas, Vidzemes plānošanas reģioni sadarbībā ar pašvaldībām un igauņu partneriem, pateicoties Igaunijas–Latvijas pārrobežu sadarbības programmas 2007.–2013. gadam finansiālajam atbalstam.

Salaca pie Staičeles papīrfabrikas aizsprosta pirms tīrīšanas

Foto: Iksšīles novada domes arhīvs

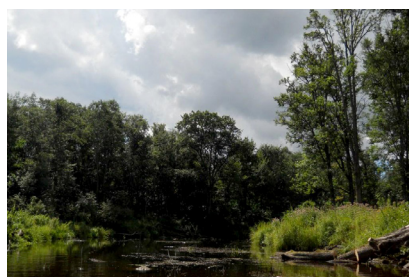

Foto: Iksšīles novada domes arhīvs

Lielā Jugla pirms un pēc tīrīšanas

Projekta ietvaros tiek veikti infrastruktūras uzlabojumi, sanesumu tīrīšana upēs, kā arī plaši publicitātes pasākumi par aktīvā laika pavadīšanas iespējām uz ūdens, piemēram, tiek izdotas upju kartes uz veikto ekspedīciju rezultātu bāzes, izstrādāta interneta platforma un mobilā aplikācija par ūdenstūrisma pakalpojumiem un maršrutiem, veidoti reklāmas videomateriāli, izstrādāta ūdenstūrisma pakalpojumu kvalitātes novērtēšanas sistēma zīmola „Q-Latvija” ietvaros u. c.

Citi informācijas avoti:

<http://ejuz.lv/ru00l>

<https://www.facebook.com/riverways>

Liesma Grinberga, projekta vadītāja,
RPR sadaļas koordinatore,
Rīgas plānošanas reģions, „Riverways”

ZIVSAIMNIECĪBAS POPULARIZĒŠANA

VEIKSMĪGA JAUNIEŠU UZŅĒMĒJDARBĪBA PIEKRASĒ

Piejūras teritorija piesaista atpūtniekus un peldēt mīļotājus, bet kādai daļai Latvijas teritorijas iedzīvotāju tā ir dzīves un darbavieta. Lai gan, beidzoties vasaras sezonai, piekrastes ciemos kļūst manāmi klusāk, rosība tur tomēr notiek, un vietējie iedzīvotāji strādā pie savām idejām uzņēmējdarbības attīstībai.

Jau kopš 2012. gada Zivsaimniecības sadarbības tīkls (ZST) piekrastes teritorijā ir sācis pievērst uzmanību tieši jauniešu zvejniecības tradīciju apguves un uzņēmējdarbības veicināšanai, motivējot uzsākt uzņēmējdarbību zivsaimniecības vai zvejniecības nozarē un attīstīt to. Lai to paveiktu, tika organizētas apmācības biznesa plāna izstrādē, ideju formulēšanā, attīstīšanā,

īstenošanā, kā arī apgūtas praktiskas zināšanas. Būtiskākais rezultāts šādiem pasākumiem ir radītie vai attīstītie uzņēmumi, kas strādā un rada darbavietas. ZST pasākumu ietvaros pie uzņēmumu attīstības plāniem strādāja jaunieši vecumā no 18 līdz 30 gadiem.

Atraktīva pārdošana piesaista vairāk pircēju

Viens no šiem aktīvajiem jauniešiem ir arī Agnis Pūris no Lapmežciema pagasta Engures novadā. Viņš 2013. gadā ieguva balvu piekrastes jauniešu konkursā un nodibināja uzņēmumu IK „Pūrēns A”, kas nodarbojas ar kūpinātu zivju tirdzniecību. Tā kā produkcija un cenas ir salīdzinoši pieejamas, nācās domāt, kā veiksmīgāk piesaistīt pircēju. Agnis sarūpēja zvejnieku laivu, pielāgojot to pārvie-

tojamai zivju produkcijas tirdzniecības vietai. Iegādāts arī specializēts jūrasbraucēja tērps, kas piesaista pircēju uzmanību atraktīvajam pārdevējam. Agnis veic izbraukuma tirdzniecību visā Latvijā. Šogad Agnis ir iesaistījies arī LLKC Tukuma nodaļas realizētajā ZST pasākumā „Piekrastes teritoriju ekonomiskās aktivitātes veicināšana”, kurā iesniegs jaunu biznesa plānu darbības paplašināšanai. Paredzēts sniegt jaunu pakalpojumu – svaigu zivju pirmapstrādi, aprīkojot telpas un iegādājoties nepieciešamo inventāru. Tā kā Agnis ir jauns cilvēks, viņš rūpējas arī par Lapmežciema jauniešu brīvā laika pavadīšanas iespējām. Ir iecere dibināt biedrību sporta inventāra iegādei, bet vēl tālāks sapnis – izveidot piekrastes kafejnīcu.

▶ 8. lpp.

◀ 4. lpp.

Īstens zvejas tradīciju turpinātājs

Jānis Raginskis no Engures pagasta Engures novada 2013. gadā ieguva balvu piekrastes jauniešu konkursā zivju saldētavas iegādei. Jānis darbojas biedrībā „Engures zvejnieks” un ir īstens zvejas tradīciju turpinātājs. Viņš kopš bērnu dienām gājis tēvam līdzī jūrā, un to iemīlējis. Kopā ar biedrības „Jahtklubs Engure” dibinātāju kapteini Ģirtu Fišeru–Blumbergu Jānis apsver iespēju atjaunot Engures jūrskolu. Konkurssā iegūtie līdzekļi izrādījās nepietiekami moderna uzņēmuma izveidei, tāpēc tika pieņemts lēmums nedaudz pastrādāt Ziemeļjūrā papildu līdzekļu iegūšanai. Jānis ir cilvēks, kuram sāp sirds par to, kas notiks piekrastē turpmāk, kā piesaistīt jauniešus, lai tradīcijas netiktu nodotas iznīcībai. Engurē ir tikai daži entuziasti, pateicoties kuriem notiek jauniešu izglītošana jūras lietās, – izveidots jauno matrožu pulciņš, tiek rīkotas burātāju nodarbības un vasaras nometnes, kurās aktīvi darbojas Ģirts Fišers–Blumbergs. Par to milzīgs paldies!

Balvu izmanto, iegādājoties ražošanas iekārtu

Aktīvi jaunieši ir arī Vidzemes piekrastē. Salacgrīvas novadā jauniešiem tāpat bija iespēja piedalīties mācībās „Atbalsts jauniešiem zvejniecības tradīciju apguves un uzņēmējdarbības veicināšanai”. Līdz reālai ražošanai tika Jānis Auziņš un Rihards Kastovs ar ideju par vietējo nēģu pārstrādi. Jaunieši šai idejai pievērsās ļoti nopietni un iegūto balvu – 1000 latu – lika lietā, iegādājoties konservu valcējamo iekārtu. Lai nodibinātu uzņēmumu un sāktu darbību ar pilnu jaudu, nepieciešamas modernas pārstrādes telpas, kas atbilstu visām Eiropas Savienības prasībām. Tāpēc Jānis

Foto: Andris Jermuts

Agnis Pūris ar savu pārvietojamo tirdzniecības standu, kas izgatavots, pielāgojot laivu

Foto: Andris Jermuts

Engures zvejnieki

Auziņš regulāri interesējās par iespējām piesaistīt Eiropas Zivsaimniecības fonda līdzekļus, lai pēc iespējas ātrāk varētu uzsākt savu uzņēmējdarbību ar lielākiem apjomiem un savu preci piedāvātu plašākam tirgum. Jaunieši šogad startē arī programmā „Piekrastes ekonomiskās aktivitātes veicināšanas programma”, un tas jau ir nākamais solis, lai sasniegtu izvirzīto mērķi – izveidot pašiem savu nēģu pārstrādes ceļu. Šobrīd telpas ir mazas – pielāgotas nēģu konservu ražošanai, bet tas ir tikai starta posms.

Protams, šie nav vienīgie jaunieši, kuri ir piedalījušies biznesa plānu izstrādē. Ir arī citi, kuri ir ceļā uz savu uzņēmuma dibināšanu un reālas darbības uzsākšanu. Tas liecina, ka arī piekrastē ir jaunieši, kuri gatavi uzņemties atbildību un savas idejas pārvērst uzņēmējdarbībā, tādā veidā gan kļūstot par piemēru un iedvesmas avotu citiem, gan nodrošinot darbavietas. Vēlam veiksmi jaunajiem uzņēmējiem! **ZL**

Gunta Švarce, ZST projektu vadītāja, sadarbibā ar LLKC Tukuma un Limbažu nodaļām

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus “Lauku Lapa” un “Zivju Lapa” Jūsu e-pastā! Lai pieteiktos izdevumu elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: lauku.lapa@llkc.lv. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot “Lauku Lapu” un “Zivju Lapu”.

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, uzvārds; iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; e-pasta adrese, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

Zivju Lapa

SAGATAVOTA
Latvijas Lauku konsultāciju
un izglītības centrā
Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018
tālr.: 63050220
Izdevumā izmantotas arī LLKC arhīva
un publicitātes fotogrāfijas

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBĀ

EIROPAS ZIVSAIMNIECĪBAS FONDS:
ZIVSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS IESPĒJA

ZIVSAIMNIECĪBAS TĪKLS